

Előfizetési feltételek:

Egész évre 6 frt. — kr.
Félévre 3 " — " —
Negyedévre 1 " 50 " —
Egyes szám 10 kr.

HALADÁS

Hirdetések díja:

4 hasábos petisor 5 kr.
Nyiltérben 20 kr.
Bélyegdíj egyes hirdetésnél 30 kr.

Társadalmi, tanügyi, közgazdasági és ismeretterjesztő közlöny.

Szerkesztőségi iroda:

Főtér. 5 sz. a., hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

Megjelen.

Szerdán és Szombaton.

Kiadóhivatal.

Volez B. könyvnyomdája. Mindennemű pénzek, hirdetések és reklamatok ide intézendők.

Iparosaink társulása.

Folytonos a panasz, iparosaink részéről, az idők rosz járása, az általános üzleti pangás, a szegénység miatt. — S csakugyan, e panaszuk igazoltnak látszik. — Áruikat hiába hordják szét, az ország minden részeibe; — rakodt szekérrel, és üres zsebbel térnek vissza, s a rakodt szekér szorgalmuknak gyümölcse, — rejti magában a szegénységet.

Mi átok szállta meg az idöket, hogy a szorgalom szegénységgel, az igyekezet nyomorral jutalmaztatik?

Nem átok az, — a kór haladása, a mely azt jutalmazza, ki megérti, s vele lépést tart. —

Ne keressük a szegénységet a rosz idökben hisz ez idö Franciaországot is uralja, és Franciaország, jolléte mellett, milliárdokat volt képes Németországnak fizetni. — a rosz idökben, — s szenvedett veresége után.

Mit készítünk? Mi áron adjuk? Az most a főkérdés.

Rosz cikket árulunk. Drágán adjuk. Ez reá a felelet.

E bajon segíteni kell, — társulás által. — A társulás erőt ad, a munka erő, a pénz egyesítése által. —

Ismerjük el, hogy iparezikkeink a külföldiekkel sem jószág, sem olesóságra nézve nem versenyezhetnek.

Keressük az okát: miért, hogy a külföldi jobb árucikkek olesóbban árulhatnak?

Mert a nyers anyagot lehető olesón szerzik be, szakértelemmel dolgozzák fel, — s megkeresik azon piacokat, hol gyártmányaikra szükség van, — s hol minél többet, mérsékelt haszonnal adhatnak el, s a sok eladott áru után, az aránylag kevés százalék nyereséggel is nagy hasznuk van.

A mi iparosunk szük térre van szorítva, s a terjeszkedésben korlátozza anyagi csekély ereje. — S ámbár, isten után, elmondhatja, hogy van egy háza — s egy kevés pénze. — de mind ez nem elég arra, hogy iparát fejlessze, kellő mértékben hasznosítsa.

A vasut, az új kór e második hatalmassága, áldás arra nézve, ki fel tudja használni, de átok arra, ki behunyt szemmel megállván, általa lesodortatik.

A vasut özönnel hozza be az idegen árucikkeket, melyekkel a versenyt kiállani nem bírjuk. — S mit viszünk mi ki, hogy e veszteséget ellensúlyozhassuk? — — —

A tőkék egyesítése anyagi erőt ad, a társulatban való működés, annak tárgya megvitására nyújt alkalmat, s szélesbíti, atyáinktól örökölt, és négy fal által korlátolt látkörünket. — Lehetővé teszi azt, hogy ügyesebb ifjainkat, mesterségünkben kiképeztessük, e célból iparágunk fő fészkeihez küldjük, fejlettebb mivélés módja elsajátítása végett. — Lehetővé teszi a szabadabb mozgást. Az egyesített töke segédkezet nyújt arra, hogy a nyereségek olesó forrásait fel keressük. — Egyesített erővel kiképeztett ifjaink, azok célszerű felhasználását fogják eszközölni. — S ime itt van piacunk, a közel keleten és délen, melyet keresnünk sem kell, hanem önként kínálkozik. — Kiszorítjuk

az idegen gyártmányokat saját piacainkról. — És az egyesített erő, vagyon és munkásság megszerzett haszna, bizonyonnyal nem rakodt szekeret és üres zsebet, hanem tele raktárt és duzzadt erszényt fog eredményezni. Adja Isten, hogy ugy legyen!

A gyermeknevelés köréből.

I.

A társadalmi élet főtényezője az ember, ha magát ki nem képezi és munka képessé nem teszi — Petöfi szerint, „kény és kedv szerint lök a sors idebb-odább,” a kit a szenvedély visz, ragad magával. Egyik kincsét örzi, másik világba szórja magát s unatkozik, másik jár, kel, utazik s hegyen völgyön lakodalmat ül. Egyik a torkosságban, másik hazsárd-játékokban, találja örömét. Szóval mindenkit szenvedélye az, visz, ragad. A különbség az egyes emberek között csak az, hogy egyik előbb másik később akad meg a csöd halójában. Egyik ma, másik holnap nyul az öngyilkosság fogyeréhez.

A példa-beszéd azt mondja: „Más kárán tanul az okos”. Azonban a fennebb említett dolgok logikai következtése azt látszik bizonyítani, hogy az okosok száma felette kevés. Pedig nincs ember, ki magát kellő okosnak ne tartaná! Önként jó ajkainkra azon kérdés: mi az oka tehát, hogy az ember, ki józan észszel és szabad akaratral bír, többnyire szenvedélyei nek él? Minek pedig az erkölcsi és anyagi bukása a feltétlen következtése. E kérdéssel az emberek közül nagyon sokan foglalkoznak és a lelkiismeret furdalása közben mindnyájan beismerik, hogy a szenvedélyek, melyet üznek, az okozza valódi bukásukat, elvesztésüket és különös, hogy magánosan beismerik hibájukat, de nyilvánosan nem bírnak velök szakítani. Ezen nem is lehet csodálkozni, a ki ismeri az emberi szenvedélyek végtelenségét, az tudja azt is, hogy nagy lelki erő kell oda, hogy szenvedélyeinkről le tudjunk mondani. Sok és számtalan utmutatópélda-adó kell arra, hogy egyes szenvedélyeinkről leszokjunk, s azt végkép elhagyjuk.

Ma már sokan nem csak beismerik azt, hogy szenvedélyeik szüli minden bajukat, sőt igen sokan képesek lemondani szenvedélyeik tovább üzéséről, és a mi szinten nagy javulás jele, egyetlenegy ember sines, ki gyermekét ne igyekeznék megóvni a szenvedélyek elsajátításától.

Természetesen legjobban meglehetne védeni attól ugy, ha a szülők lemondanának rosz szenvedélyeikről, mert gyermekeik munka-képessége és jövő boldogsága megérdemelné e csekély áldozatot! De ha már erre nem minden szülő képes, lássuk mi módon lehet a gyermekeket a szenvedélyek elsajátításától megóvni, és őket takarékoságra szoktatni?

A legtöbb szenvedély a gyermek vagy ifjú korban keletkezik. A gyermek értelmének fejlődése nagyon korán kezdődik. Midőn megismeré edes anyját, ki emlőjén táplálja; fölisméri edes apját, ki gyakran ölébe veszi s játszadozik vele; szóval, midőn környezetére mosolyog; ekkor érzelme és értelme már fejlődésnek indul.

A gyermek legelőbb is az ételmeüekkel ismerkedik meg. E tekintetben az anyának jó tapintatától igen sok függ, csak is a legszükségesebb, legegyszerűbb eledelkeket kell alkalmazni.

Izgató és füszeres eledelke, mint kávé, befőtt és ezukros sütemények fölötte káros következményeiknél fogva egy általában kerülendők; ugy szintén a szeszestudok, melyeknek megizletése által, mintegy utat nyitunk arra, hogy a gyermek azt élvezze, mivel ezeknek izletése által a legnemesebb szervek a száj és torok ingereltetvén, mintegy újból kívánatossá teszik annak élvezését! S meglehetünk győződve afelől, hogy a gyermek az első magános óráit arra fogja fölhasználni, hogy a szeszestudokat

fölkeresi és tartalmukat élvezi. Egyedül a gyomor tiltakozik ezek használása ellen, melyekből a legtöbb gyermek betegség keletkezik, a szülők legmélyebb fájdalomra. Ha a gyermekeknek csak a legszükségesebb eledelkeket nyújtjuk, és korán megismertetjük velök azoknak értékét, becsét, hogy azokkal mérséketesen és takarékosan kell élni; ugy ezen ételmeüeket tisztelni és becsülni fogják, mint az emberi élet tápezsközelt. A fölösleges ételmeüeket nem ismerve, nem lesznek inyenczek, torkosok és ez uton pazarlók, hanem inkább a takarékoság erényében kezdik magukat gyakorolni.

A másik dolog, melylyel a gyermek korán megismerkedik: az ugynevezett *gyermek-játékok*.

Tagadhatatlan, hogy ezek célszerűen és helyesen alkalmazva, a nevelés és oktatásban jártas szülők, nevelők és tanítók kezeiben az értelemre nézve fejlesztő eszközökül szolgálhatnak. Különösen az oly fogalmak megismertetésére alkalmasok, melyeknél az eredeti példányokat nem tudjuk fölmutatni máskép, mint bábok, vagy képek által. Mig ellenben ott, hol az eredeti példányokat föl tudjuk mutatni, teljesen mellőzendők az azt helyettesítő alakok, vagy képek.

Ha ily módon járunk el a fogalmak megismertetésénél, akkor igen kevés bábra vagy képre, ugynevezett gyermekjátékokra lesz szükségünk.

A gyermeket jobban érdekli mind ezeknél egy szekér-zörgés, egy kutya-ugatás, egy kintornás, egy éneklő madár, egy repülő pillangó, egy nyíló virág, egy nyüzsgő rovar, egy csillámló kavics. Szóval a mi él, mozog, egyedül az élet érdekli őt. De tekintve a játék-szerek alkotását nem is arra való, hogy voltaképp a gyermek azokkal járhasson, mert szerkezetknél fogva gyengék, törékenyek, romlandók s így semmisül meg egy szekér az első játékkal, egy dob az első dobolással, egy bungató az első föl húzással, egy sip az első hangok kiadása után, egy oster az első lovaglással s így tovább, el annyira hogy az a gyermek-játék, melyik egy fél óránál többet tart a gyermek kezében, éppen a ritkaságok közé tartozik.

Nem is lehet a gyermektől oly nyugott higgadságot követelni, miszerint oly gyöngéden bánják azokkal, hogy azoknak semmi bántódások, sérülésük és romlásuk ne legyen.

Éppen azért azok romlásáért a gyermekeket illető magasabb büntetést mellőzni kell, legjóbb büntetés lesz az, ha a gyermek-játékok vásárolgatása lassacsként kimarad. Így szabadul meg a gyermek egy haszontalan időtöltéstől és a semmi haszonnal nem járó foglalkozás megszokásától.

Midőn látja azoknak gyors romlását, törékenységét és az azzal járó károkat — mire célszerűen lehet figyelmeztetni — a takarékoság fogalmának második jegyeivel kezd megismerkedni.

A csataterről.

A német páncélos hajóraj 28-án Batsch altengernagy vezénylete alatt, előbb az éjszaki, később a földközi tengerre indul. Wilhelmshafenben minden hajót szolgálatképes állapotba helyeznek.

Az Americában állomásozott orosz hajóraj vizsztatér, egy része Kronstadtban, a másik Gibraltárban foglal állást, hogy a török szállítmányokra leselkedjék.

Oláhországban muszka közigazgatást léptetnek életbe.

Braila mellett egy török ágyúaszád felrobbant. Sándor orosz ezár, oláhországi hírek szerint a háboru tartama alatt Oláhországban marad.

Az orosz katonaság között nagy fegyelmetlenség mutatkozik.

Négy török tengeri hajó a cserkeszek részére 50000 drb. fegyvert s ütög ágyut, sok hadi készletet és távirda készülékeket szállít.

Az oláh függetlenségi nyilatkozatról az angol

Standard azt véli, hogy azzal megkezdődött Törökország felosztása.

A nagy kaliberű orosz űteg Május 26-án megindította a bombázást Ruszok ellen.

Konstantinápolyban a Softák tüntettek minthogy a sultán Midhádót nem akarja visszahívni, s Mahmudot vád alá helyezni. A sultán gárdista öltözetben Skutariba menekült s a katonaság a tüntetőkre rohant és sokakat megsebesített.

Abdul Kerim parancsára, a Duna zárját Adakalenál megszüntették.

Két török monitor hevesen bombázza Corábiát.

Az oroszok a Dunán három négy hét előtt nem kelhetnek át.

Orsovánál 123 magyarországi szerb önkéntest tartottak le. Az orosz hadseregben összeesküvést fedeztek fel, ezért Wojdomoszkii ezredet elmozdították, őt tisztet Krajovában föbe löttek.

Konstantinápolyban Redif pasa ellen újlag tüntetés történt.

Ázsiában az oroszok előnyömlnek. Muktár 30 ezer embere a Chandlydang, Sorghambydág és Achaldóba szorosokban van elhelyezve.

Risztics arról biztosította a törököket, hogy Szerbia semleges marad. Milán nem megy a császár üdvözlésére.

Perzsia, angol befolyás következtében semleges marad, és Belmárnál a török határon tábort ütöttek, 10000 gyaloggal, 2000 lovassal, semlegességük megóvása tekintetéből.

Az oroszok Ázsiában előnyömlnek.

A seik-ül-izlam fetvája, melylyel Oroszország ellen a szent háborút kihirdeti, így hangzik: kérdés: Ha a hívők uralkodója egy oly ország királyával melylyel már háborúban volt, szerződést köt, s ha rövid idő múlva ez ország uralkodója a szerződést megsérti, s az izlam területére dőlőföven beüt, azon szándékkal, hogy a mohamedán népre megbecstelenítő és elfogadhatatlan föltételeket kényszerítsen: a szultánnak, az igaz vallás védőjének, miután meggyőződött, hogy országának elég ereje van, az ellenségnek ellentárlani, s hogy birodalmára a háború előnyös lehet, islam törvénye szerint kötelessége a muzulman katonákat a betolakodó ellen küldeni, bizván a mindenható segítségében s követvén azon célt, hogy a mohamedán vallás fenn többségét megmutassa, a korának ama verse szerint: „Ólj Isten nevében!”

Felelet: Egyedül az Isten tudja, de a Kheri (szent törvény) azt mondja: Igen!

Irtá a szegény Hassán Hajrulla, kinek Isten legyen kegyelmes.

A Bosporus és erődítményei.

II.

Hirtelen a keskeny tenger szoros hatalmasan kiszélesedik és a *Bujukdere* öbölbe jutunk, melynek partjain, gyöngyökhöz hasonlóan, — bújá kertek lombjai közül, nyaralók, tanyák idylli falvak és az idegen követek s görög egyházi fejedelmek kéjlakai, kandikálnak, — s míg az ázsiai partokon még mindig kopasz romkoronázta sziklák kísérnek, az europain bújá növényzet ragadja el a gyönyörködő szemeket.

Itt áll smaragd színű rét közepében a *Jedi Kardas testvér* híres facsoportja, mely ögfelé meredő erdő-óriásoknak ágai évszázadokon át össze-vissza nőve — hatalmas egyházat képeznek, melyben ezer meg ezer madárka zengi Alahnak dicsőségét. — *Bujukdere* a természeti szépségekben dúsgazdag Bosporus gyöngye.

Ezután szemünkbe ötlük *Bagdsi Koi* Mahmud sultán merész ivezetű vízvezetékével, mely mögött platan erdő képezi a hátfalat; *Therapia* csodás rozsa ligetével s Kastania Sou ezüst színű csermelyel. *Defigan* (gondüző) a török sultán mulatója, melynek márvány falai és horgony kupolái árnyas ligetek lombjai közül merülnek fel. — A látvány, mindkét parton fenségesebbé válik. — *Rumeli Hissar*, „Európa kulcsának” tömör tornyai állanak előttünk, a Bosporus legkeskenyebb helyén, hol azt Darius persa király áthidalta vala, hogy százezreddel a gazdátlan Scythia felé vonuljon. Ezt II-ik Mohamed építé, míg szemben az ázsiai partot *Anadoli Hissar* „Anadoli kulcsa” tartja zár alatt, I-ső Mohamed építménye.

Eljutánk a költők által oly sokszor megénekelt *éles tavak völgyéhez*, az ázsiai parton, *Guzel Hissar* fénylő márvány császári palotájával és Sultánfüreddel, — a *Giök Sou* „égi vízéhez”, mely a *Kandili* Szikláról leomolva, jég hideg vizével az üde rétet locsolja.

Ide zárandokolnak minden pénteken a törökök ezren — és ezren — s a fába telepedve, festői csoportokban, élénk színű *feredsijök* élesen ri ki annak zöldjéből. — A völgy felett vonul végig *Kandili* hegy-

gerincez, hasonló nyaralóval. — Ennek, mellék neve a „lámpavilágított” s valóban megérdemli e nevet, mert mint egy az ég boltozatáról lecsüngő sokszínű lámpa csodás sugarakat lövel, a magaslatok, vizek és völgyekre, s azokat tündéres színekkel és alakzatokkal árasztja el. — Tovább az ázsiai parton *Abdul Azis* tündércastélya *Beglerbeg* ötlük szemünkbe, márvány falával, alabástrom kioskjaival, s a hajó egy fordulatánál a *Csoda város*, a világ legszebb városa terül el kéljelő szemünk előtt, karsu és fénylő minaretjeivel, hatalmas kupoláival, s a fák zöld lombjai közül kandikáló veres házfedelekkel, körül övedzve a kék tenger, zöld virányok, erdőcsékek, ciprus ligeteg, rozsa kertek, aranyozott kioskok és márvány szökő kutak által. — Már kivehető a másfél ezredéves *Aja Sofia* körvonalai, a hattornyú *Achmedie*, a régi serail oriaszkastélya magas őrtornyával, a *Tsiragan* és *Dolma Bagse* márvány paloták előtt evezünk, azokat jobb kézre hagyva, s az *Aranysszaro öbölbe* érkezünk, mely tömve van fellobogozott hajókkal s egész árboez erdőt képez, hol a helyi gőzösök és kaikok feeskesebességgel siklanak a tenger tükreán keresztül kasul. Balra hagyjuk konstantinápoly legnagyobb külvárosát *Skuttarit*, az ázsiai partokon, s gyönyörtől dagadó kebellet evezünk a *Márvány tengerbe*, meg pillantván kis Ázsiában az *Olymp-nak* hó fedte csucsát. Előttünk áll a *héttorony* — Stambulban vagyunk. —

Városi és megyei élet.

A torda-aranyosi gazdasági egylet választmányának Tordán 1877. május 19-én tartott gyűlése.

(Folytatás.)

[Sz. 47. Olvastatik *Nicholson W.* Fülöpnek, mint a *Beverley* gazdasági gépgyár vezér ügynökének kérése, a torda-aranyosi gazdasági egylet tagjai névsorának megküldése iránt: — — — a kérés teljesítését határozzatik s a tagok névsorának megküldése titkára bízatik.

Sz. 48. Olvastatik a földmivelés, ipar és kereskedelmi ministeriumnak 5183 számú leirata, melyben a viasz elárúsítására vállalkozott budapesti kereskedők neveit tudatja; — — — tudomásul vétetik.

Sz. 49. Olvastatik a Bécsben székelő osztrák jégbiztosítási egylet körlevele, — — — tudomásul vétetik.

Sz. 50. Titkár bemutatja a földmivelés, ipar és kereskedelmi ministerium által 1876-ban kiadott „Magyarország állategészség rendőri szervezetét állapotnyesztését és gazdasági szakoktatását ábrázoló térképet, mely egyletünknek előfizetés következtében küldetett meg — — — kedves tudásul vétetik, s minthogy még jelenben egyletünknek oly helyisége nincsen, hol az kifüggeszthetnék, irattári megőrzése titkára bízatik.

Sz. 51. Olvastatik a csanád-megyei gazdasági egyletnek 18. számú átirata, mely mellett a Mezőhegyesi álladalmi ménesbírtoknak birálati ismertetését és az egylet mult évi munkássága eredményeiről szóló titkári jelentést, — egy könyvbe foglalva — megküldi; — — —, köszönettel tudásul vétetik s a küldött könyvnek megőrzése határozzatik. —

(Vége köv.)

Nemzeti színészet.

Május hó 26-án, *Kantai Teréz* jutalomjátékául, a „*Plébános szakácsnéja*” adatott, — *Bergtől*. — A jutalmazottat, kiléptekor, tisztelői koszorúval, tapsal fogadták, ki a czimszerepben újabb bizonyosságát adta tehetségének. —

Tökés Emilia, *Weisenbach* *Flora* szerepében, *Szabóné* (*Steinné*), *Csóka* (*Stiglitz*) *Ajtai* (*Zipfel*) járultak, játékkukkal az est sikeréhez. —

Május 27-én „*Ripacos Pista* dolmánya” került színre, kerekded előadásban, kevés számú közönség előtt. —

Május 28-án *Csóka Sándor* igazgatói fáradozása jutalmául, és egyszersmind bucsu előadásul „*Egy rozember*” *Rosen Gyula* vigjátéka. —

Csókát, kiléptekor a közönség a szó szoros értelmében virág özönnel halmozta el, szünni nem akaró tapsal tüntette ki. — sóka az elismerést kétségtelenül meg is érdemli, mert ő egyike azon igazgatóknak, kit rendszeret pontosság, izlés a darabok megválasztásában jellemeznék. Azon kívül ugy ő maga, valamint társulatának tagjai, a társadalomban maguk viseletökkel a közönség becsülését érdemlik ki. — Ez elismerésnek a közönség az által is tanujelét adta, hogy jutalomjátékára szép számmal gyűlt egybe. Az előadás maga oly szépen, oly összességő ment, hogy ezért a rendező: *Vedresnek* érdemét el-

kell ismernünk, és külön megemlítenünk. *Csóka* maga a czimszerepét jellemzőleg, élénkséggel, rokon-szenvesen adta, ugyszintén neje: *Lujzát*, kiben a naiv szerepekre kiváló képesség van. — Előadása természetes, a gyermekdedség annyira illik egyéniségéhez, hogy abban legkisebb mesterkoltséget nem látunk, — mi a naiv színésznők előadása közvetlenségének rovására, rendszeren mindeniknél elő szokott fordulni.

Tökés Emilia *Emma* szerepében finom, eszes okos lény volt.

Tökés Emilia *Csóka* társulatának fényét képezi, s habár örvendünk, hogy oly derék igazgatót őt megnyerheté, de engedje *Tökés Emilia* azon kérdést intézni hozzá: Nem szerződhetne-e nagyobb színházhoz? —

Vedres, *Ajtainé*, *Szabó*, *Völgyi*, *Szabóné*, *Tolnay*, mind jók voltak egyes szerepeikben; mintha mind abba igyekeztek volna, hogy a közönség előtt jó emléken maradjanak, az utolsó előadás benyomása által. Jó emléken is maradtak, mert erre érdemesek. S ha talán ez uttal előadásainak anyagi sikere nem olyan volt, mint ezt *Csóka Tordán* meg szokta, tulajdonítsa az összehalmozott viszonyoknak és különösen, — a folytonosan tartó esőzés mellett, — annak, hogy *Torda* igen kis város arra, hogy négy honapon át, egy végtében szintársulatot fenn tudjon tartani. Most pedig december óta folytonosan szintársulat működött itt. Előbb *Nyéki*, s közvetlen utána *Csóka*, kinek előadásaira, ugyszólván a közönség kimerültsége dacára, 84 bérlő jelentkezett. —

Válassza meg jól az időpontot, s *Torda* biznnyal tárt karokkal fogadja, s pártolni fogja. —

Most pedig *Isten* vezérelje szerencsével — a vizionlátásig.

Törvénytörési esernök.

Torda, május 26-án

Vezető: *Hannenheim Károly*, bírák: *Abt*, *Ernö*: *Sulutz Dénes*, kir. ügyész *Csekme Béla*.

1) *Szentjakabi Szüts* *Manoilla* *Olteanu* *Irtimá*val 1876-ik évi december 25-én éjjel *Pap Zakarián*nak egy kas méhét, hasonlóan 1877 januar 18-án éjjel *Szüts* *Manoilla* *Onáka* *Juonutzal* ugyan *Pap Zakarián*nak egy kas méhét ellopták. —

Károsnak feladásával egyezölög vádlottak a tett elkövetését beismerték, miért *Szüts* *Manoilla* és *Olteanu* *Irimia* a btk. 171.174. II. szakasz b. és d. pontjaiban körülírt tolvajságban a bpr.270. 264-ik §-ok alapján bünsökönek mondatván ki, a btk. 178-ik § értelmében *Szüts* *Manoilla* 6 hónapi, *Olteanu* *Irimia* 3 hónapi súlyos börtönre hetenként egy napi böjttel szigorítva és 10 frt. kártérítésre ítéltettek.

Onaka *Juonutz* a btk. 2-ik § d. pontja alkalmazásával miután a tett elkövetése idején 14 éven alól volt — a büntény vádja alól felmentetett ellenben a btk. 460-ik § szerinti tolvajsági kihágásért napi szigorú fogsággal lett nyitva.

Vádlottak felhívást jelentettek, kir. ügyész az ítéleten megnyugodt.

II. Vezető: *Sulutz Dénes*, bírák: *Barabás József*, *Abt. Ernő*, kir. ügyész *Csekme Béla*.

Hidasi Rátz Nicolaj, *Krecza Petru* és *Popa Juon* 1877 martius 8-án éjjel *Popa Tudor* bezárt gabonássából egy 40 fontos 16 frt értékű szállonát együttesen elloptak.

Károsnak feladásával egyezölög vádlottak a tett elkövetését beismervén a btk. 171 § fogalma, 174-ik § II. szakasz b. és d. minősítése alá eső tolvajságban bünsökönek mondatk ki s a 178-ik § szerént *Rátz Nicolaj* 10, *Krecza Petri* és *Popa Juon* 6—6 hónapi súlyos börtönre hetenkénti egy napi böjttel szigorítva ítéltettek.

Kir. ügyész, vádlottak az ítéleten megnyugodtak.

III. *Tordai Suta* *Vaszi* és *Dezsán Gligor* idei martius 11-én este *Tordán* *Veres János* koreszmájában mulatván innen pálinkázás után többed magukkal kijövet össze szollalkoztak s a civakodás tettlegességre fajulván *Suta Vaszi* egy kemény pálezával *Rusz Demetert* föbe ütötte és általa súlyos testi sérelmet követett el; *Dezsán Gligor* pedig *Pásztor Sándor* irányában test biztonsági kihágást.

A tárgyi és alanyi bizonyíték a súlyos testi sértésre nézve sértett eskü alatti feladása, a szakértő orvosi látélet vélemény és vádlott beismérése által constatálva lévén a btk. 152-ik §-ban körülírt büntényben *Suta Vaszi* a bpr. 270. 264 és 164-ik §-nál fogva bünsökönek mondatott ki, s a btk. 154 §. szerént a alkalmazva btk. 54-ik §-ját 3 havi egyszerű börtön és 20 frt. kártérítésre ítéltetett.

Dezsán Gligor szintén sértett hit alatti feladása a szakértői vélemény és saját beismérése következtében a btk. 411-ik §-ban körülírt testbiztonsági kihágásban hibásnak találtatott miért a btk. 412-ik

§ alapján 14 napi szigorú fogság és 5 frt. kártérítésre lett ítélve.

Kir. ügyész és vádlottak az ítéletben megnyugodtak.

H i r e k.

Tisztelettel kérjük fel lapunk ívtartóit az előfizetési ívek beküldésére és a t. közönséget az előfizetések mielőbbi megtételére, mert felesleges számú példányokat nem nyomathatunk.

Előfizetési árak:

Egész évre 6 frt. — kr.
Félévre 3 frt. — kr.
Negyedévre 1 frt. 50 kr.
Helyben egy óra — frt. 60 kr.

Lapunk minden Szerdán és Szombaton pontosan jelenik meg.

Gyűjtőknek 10 előfizető után tisztelet-példányt adunk.

Tordán, 1877. május 18-án.

A kiadó hivatal.

— **Habemus papam.** A hiv. lapban örömmel olvassuk, hogy *Sebestyén Mihály* kolozsvári ügyész, a m.-vásárhelyi főügyészséghez főügyészi helyettesé neveztetett ki. Sebestyén kineveztetése annyira sikerült, hogy méltán kelthet általános meglepetést; ő mint hivatalnok szigorú, pontos és igazságos, mint társadalmi ember — közbecsülésben áll. Kolozsvár mélyen sajnálhatja, M.-Vásárhely azonban s egyáltalában az erdélyi részek, melynek közügyeit vezetendő, örülhet. Ily kemény állásban ily kemény férfiú kellett.

— **A Dyphteritisbe elhalt gyermekek temetésére** — némely tanítók az iskolás gyermekeket kivitték, a mi semmi szín alatt nem egyeztethető össze sem a közegészségügy szabányaival, sem azzal az elővigyázattal, melylyel ilyen esetekben önmagunk és másokkal szemben tartozunk. — Az illetékes hatóságok e megyében szigorúan megtiltották a tanítóknak, hogy az iskolás gyermekeket a ragályos betegségbe elhaltak temetésére vigyék.

— **Eltiltott tankönyv.** Michael Antal „Geographisches Hand und Hilfsbüchlein stb.“ (Besztercze 1872-ben III-ik kiadás) című munkája a népieskolák használatából kitiltatott, mert Erdélyt, a törvényes uniót mellőzve, Magyarországtól elkülönítve tanítja; mert Erdélyt az osztrák császári állam alkatrészének állítja; az osztrák birodalom tartományai között, a magyarkirályságot, mint egyik alkatrészt szerepelteti; még mindig „végvidéket“ tárgyal stb.

— **A sós-fürdőhöz vezető utat** igen helyes volna megcsináltatni, oly kicsinyiség az egész a tordai sós-fürdő hírességével szemben, hogy azon sokat gondolkodni nem is kellene. Mint tudjuk különben a tekintetben városunk polgárainak kényelmére segítenek a dolgok.

— **A „Haladás“ megjelenése** a sajtóban jó vért csinált — más szóval dicsértetett. Ez ellen természetesen kifogásunk nem lehet, legfennebb ez elismerésért tartoznánk egy kis köszönettel. A lekötelező dicséretért azonban nem hallgathatjuk el azt, hogy eredeti közleményeink a forrás megnevezése nélkül közöltetnek a nagyobb lapokban. Valóban úgy csinálnak ezek, mint a muszka a törökkel, „a mi az övé az az enyém“; vagy mint a verese, az apróbb madarakkal, viszi és az övé, magának mondja nem ismervén az azok létjogát, sem ami tulajdonjogunkat valamely közleményre nézve. Mi nagyon örvendünk, ha oly közleményeket hozhatunk melyek „érdemesek“ arra, hogy a nagy lapok felvegyék és annak is örvendünk, ha a nagy lapok hozzánk vidéki lapokhoz, annyira leereszkednek, hogy közleményeinket átveszik, arra azonban tiszteletteljesen felkérnők, hogy a forrást megnevezni sziveskedjenek. Ez oly kérelem amely könnyen teljesíthető s azt hisszük, hogy jogos.

— **Millióneresek in spe.** Al-Járából vesszük a következő épületes sorokat. Folyó évi május 10-én megjelent Al-Járába két fiatal egyén, kik közül az egyik, mint szegedi pénzváltó és zálog üzlet tulajdonos Veltner Mártonnak kir. közjegyzői hitelesítéssel ellátott felhatalmazottja Rothschild-féle sorsjegyeket árult és több itteni uraktól (kik egy jótékony célra 10 krt. adni sajnálják) egy negyed óra alatt összedobott gyűjteni 120 frt. mond egy száz husz forint készpénzt, még pedig oly sorsjegyekért, melyek mindenikének sorja és folyó száma külön papírral hamis számjegyekkel volt beragasztva. A sorsjegy árulók röktön kerekelt oldottak. Und jetzt kommt die Moral! A mi okos uraink másnap rájöttek, hogy a járásbíró óra előtt csakugyan impertinens család követett el — utczu neki lóhátra, a szél-zósa irányában! A fáradságot siker koronázta, mert Kolozsvárt a sorsjegyeseket utóérték s tőlük a 120 frtot visszakapták — az ügyet békés uton elintézték. A

milliókról szépen lemondottak. És most kérdezzük az illető al-járai járásbírósgot tett-e valamit az ügyben? s ha nem mi ok vezette arra, hogy ne tegyen a midőn emberek, kopasztásáról van szó? Derék királyi ügyészünk ez ügyet bizonyára — tudomást vévén e sorokból nyélbe fogja ütni!

— **A városi levéltár** rendezése, szakavatott egyén által, képviselő testületi és tanácsi intézkedés folytán megkezdett. — Azt hisszük, hogy ez elismerést érdemlő intézkedés a város ügyei rendezése mellett, — sok becses történelmi okmányt és kuforrást fog napvilágra hozni.

— **A k. kincstár** a fauszatás bevégeztét az Aranyos folyón az alispáni hivataltól bejelentette, a kárpotlási eljárás június 14-én veszi kezdetét, mely napig szonvedett kárát a községi előjárásához mindenki be kell hogy jelentse. Tordán e bejelentés a tanácsnál teendő meg szóval, vagy írásban.

— **„Család és Iskola“** czime a kolozsmegyei testület közlönyének, mely évi 3 frt. ár mellett Kolozsvárt Kis Sándor szerkesztése alatt kétszer jelenik meg havonként. Oly közlöny, melyet a „család“ és az „iskola“ nem nélkülözhet, ajánljuk mindkettőnek figyelmébe.

— **A felvincz-hadrévi** hadászati ut elkészült felülvizsgálata a napokban lesz; aztán mondja még valaki, hogy nem készülünk háborúra! Ezt az utat mintegy 3 hónap óta építik és hihetőleg annak elkészültét várták, hogy actióba lépjünk. No most már készen van, az Uchaciúkat lehet rajta odábbozni, me-mehetünk!

— **Nem lesz érdektelen t. olvasóinkra** nézve tudni, hogy midőn a krimi háboru alkalmával a Cserkeszek, az oroszok ellen fellázadtak a lázadás corifeusai magyarok voltak és a tüzéséget Romer szervezte, a puskaport is ő gyártotta, ugyanaz a Romer, ki a keleti vasut traelozása alatt Tordán lakott és piros feze, szép szárho araba méne, és az által okozott feltűnést, hogy mindig pistolylyal felfegyverkezve járt mindenkit méltóságosnak czimezett s törökösön köszönt, megérintvén kezével homlokát, száját és mellét. — Romer születésére posonyi, a forradalom után menekült ki, s a hazába Gr. Sándorral tért vissza.

C s a r n o k.

A világ első társulata.

I.

Alig van dolog, melyről többet beszélnek, s alig van melyről kevesebbet tudnának az emberek — mint a szabadkőművesekről.

Ma már úgy szólva divattá vált ez intézményről kicsinyléssel beszélni. S kik beszélnek így? Természetesen azok, a kik nem lévén szabadkőművesek, még sejtésével sem bírnak annak, hogy az tulajdonképpen mi. Beszélnek egy intézményről, a melynek még a b e-jét sem ismerik. S ez emberek gyakran dicsőítenek egyes dolgokat, a melyek épen a szabadkőművesek kifolyásai. Történik nem egyszer hogy azon egyén, ki a legnagyobb kicsinyléssel beszél arról, s mint eszköz azok kezében elősegíti annak céljait.

Remélem nem fogom untatni kedves olvasóimat, ha párszót szollok e tárgyról.

A szabadkőművesek eredete oly messze benyulik a multba, hogy annak valódi adatait a legendái adataktól elválasztani alig lehet. Annak eredetéről különféle hagyomány maradt fenn.

Vannak írók, a kik a szabadkőműves szövetség eredetét a régi indusok és egyiptomiak kórálg viszik vissza, mások a görögöktől származtatják, míg a híres Krause a romaiak építész-colleg umaiban véli annak kuforrását. E collegiumok alkotásához három egyén vala szükséges, egyszerre senki sem lehet több collegiumnak tagja. E collegiumnak saját papjai és saját isteni tiszteleti szertartásai voltak. A collegiumba léptekor minden tag esküvel kötelezte magát arra, hogy a szükölködőket segíyezni fogja. Azonban a collegiumok, ha voltak is talán csirái a későbbi szab.-kőműves páholyoknak, — a valódi szabadkőművesek Angolországban keletkezett. Erre mutat azon körülmény, hogy az angolországi nagypáholy kezében vannak a legrégebb szabadkőművesi okmányok.

III. Eduárd az építészeket, kőműveseket különös pártolás alá vevé, kik e pártolást valóban is megérdemelték az ország legérényesebb, becsületesebb polgárait ezek képezvén. Az ő uralkodása alatt nevezeték *Yeele Henrik* a vinsori palota, a cambridge királyi csarnok, a winchesteri ptemplom híres építője először szabadkőművesnek.

Később 1360 Angliában a szabadkőművesek ropantul elszaporodtak. A parlament meg is ijedt a

szabadgondolkodásu emberek e seregétől s kiadta azon statutumát, melyben ki lön moadvá, hogy a kőműveseknek és ácsoknak mindennemű szövetségei társulatai, gyülekezetei, rendeletei és esküi megsommitatnak és hatályon kívül helyeztetnek. — Azonban tudta a kormány azt, hogy e statutum eredményhez ugysem fog vezetni s ezért utasítva lönnek, a grófságok scheriffjei s a városok majorjai, hogy vétessék be magukat szabadkőműveseknek s így hasanak oda, hogy a kőművesek állam ellenes czélokra ne törekedjenek.

Eleinte a szabadkőművesek társaságába csak építészeket vettek fel, de később az ország legnagyobb tekintélyei, sőt fejedelmi is igyekeztek belépni és lönnek gyakran páholyuk pátronussai.

A szabadkőművesek mostani alakzatát a mult század elején ölté fel. 1717 február havában egyesült 4 régi londoni páholy Sayer vezetése alatt egy nagy páholyá. E páholynek czélja volt a különböző érdekek miatt egymástól elszakított embereket a szeretet szövetségében egyesíteni. A szövetség rendezése a egyik nagy mester Montagu herezeg alatt történt meg. Akkor jött létre a híres *Anderson-féle* alkotmánykönyv és a szertartásra vonatkozó szabályzat.

A kőművesek száma annyira szaporodott, hogy 1721-ben tehát az első páholy alakulása után 4 évvel már 16 páholy alakult.

Csodálatos, hogy az akkori gyarló szellemi és phisicai közlekedési eszközök mellett is mily gyorsan terjedt el egész világon a szabadkőművesek.

Csarnok keretét meghaladná a kőművesek történetét országoként eladni; áttérek egyszerűen hazánk szabadkőműveseire.

Magyarországon kétségtől már a mult század elején — a londoni e ső páholy alakulása után meghonosult a szabadkőművesek, azonban a *Martinovits-féle* esküvés után teljesen megsemmisítették az. Az irományok nagy része elkozottatott, — a megmaradtakat pedig a tagok úgy elrejtették, hogy alig maradt fenn egy pár irat.

Kaziney hátra maradt jegyzeteiből lehet egyet más meg tudni a hazai kőművesek történetéből.

Ő jegyzé fel azt is, hogy azon korban a hazában egyetlen egy páholy sem volt, melyben magyar nyelven „dolgoztak“ volna. Ezen páholyok is a bécsi nagy páholy fennhatósága alá tartoztak. 1784-ben hazánkban a következő páholyok állottak fenn: „A nagylelkűséghez“ Pesten, „A biztonsághoz“ és „Hallgatagsághoz“ (Pozsonyban.) „Az erényes utazóhoz“ (Eperjesen.) „Az erényes zarándokhoz“ (Balassagyarmaton.) „Az erényes cosmopolitához.“ (Pozsonyban); „Az okosság-hoz“ (Zágrábban.) „A vitészhöz“ (tiszán katonai páholy — Károlyvárt.) „A jó tandcsához“ és „A barátság-hoz“ (Varasdon). „Az aranykerékhez“ (Eberauban) „A három fehér lilomhoz“ (Temesvárt) „Andreas zu den drei Kleebättern“ és „Zum geheiligten Eifer“ (Szebenben) „Az erényes világ polgárhoz.“ (Szt. Fülöpön — Bukovinában)

Volt még ezenkívül számos magyarországi páholy is; de mint fennebb említém, — az irományok elveszvé azoknak már nevét sem tudjuk.

K ö z g a z d a s á g.

Piaczi árjegyzéke

a tordai vásárra 1877. május 26. hozott tárgyának.
1 hectoliter : t. buza 12 frt. — közepes 11 frt. — eleybuza 9 frt. 50 kr. — közepes 7 frt. 50. kr. — rozs 8 frt. — közepes 5 frt. 50 — Törökbuza 7 frt. — Zab 4 frt. — Paszuj — frt. 100 kilogr. mundliszt 28 frt. — kenyérliszt 23 frt.

1 hectoliter pityóka 3 frt. 50 kr.

1 méter mázsa széna 3 frt. — kr.

1 kilogramm marhahus 36 kr.

1 kilogramm sertéshus 48 kr.

1 kilogramm disznózsír 1 f. — kr.

1 kilogramm szalonna 60 kr.

1 liter közönséges bor 40 kr.

1 liter pálinka 14 kr.

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdéről máj. 29-én
5% Metaliques 58.85. — 5% Nemzeti kölcsön 64.30.
1860-iki államkölcsön 70.70. — Bankrészevények 108.25.
Hitelrészevények 769. — London 135.50. — Urbéri kötvények: Magyarországi 128. — Temesvári 73. — Erdélyi 73. — Horvát-szlav. 70.50. — Ezüst 112.20.
Cs. kir. arany 6.08. — Napoleond'or 10.26.

H I R D E T É S E K.

Könyvnyomda Tordán.

Van szerencsém jelenteni a nagyérdemű közönségnek, hogy Tordán

Könyvnyomdát

állítottam fel, s a LEGJUTÁNYOSABB ÁRAK és feltételek mellett elfogadok e szakból

mindennemű munkákat,

pontos szolgálat, és tiszta, kifogástalan kiállításról kezeskedem.

Levélbeli megkereséseknek a legnagyobb pontossággal teszek eleget.

Volez Bálint

nyomdatulajdonos Tordán.

Hirdetés.

A tordai „Népbank” czégének bejegyzése az igazgatóság bejelentése folytán folyó 1877 évi mártius 19-én 1290 szám alatt a tordai kir. tekintetes törvényszék által elrendeltetvén, idei május 1-én kölesön üzletét is megkezdette.

Üzleti helyisége van Tordán főter a Szentkirályi Gábor ur házábanál, de üzletét csak is vasárnapokon d. e. 8 órától 1-ig folytatja. — Ezen pénzügyintézetbe tagokul belépni kívánók tájékozással értesítettnek, hogy:

a) A népbank mint tőke gyűjtésre alakult szövetkezet elfogad bárkitől betételeket könyvecskék mellett a betevő javára kamatozás végett.

b) Kölesönöket ad váltókra négy hónapi lejáratl csak is tagjainak 10 frttól 100 frtig törvényes kamatozással.

c) A tordai népbanknak tagja lehet mindenki, a ki kötelezi magát arra, hogy a szövetkezet pénztárába hat éven keresztül minden vasárnap egy részvény után 10 krt. befizet, mely fizetés azonban egy alkalommal több időre is történhetik, de mindég csak előlegesen fogadtatik el.

d) Egy tagsági részlet áll a hat éven keresztül hetenként egy részvény után fizetni kellett 10 krtól.

e) Ugyan azon egyén több tagsági részletet is bírhat.

f) A tagsági részek képződnek a hetenkénti 10 kros betételekből s azoknak hat éven keresztül tőkésített kamataiból.

g) Az 1 frtra felnött összeg a tett befizetés utáni hónap 1-étől kamatoz a betevő javára.

h) Az egy évben felnött kamat a következő év elején (január 1-én) tőkésítettik.

Tordán, 1877. május 24-én.

Az igazgatóság.

Ungár Samuel

gépész N.-Enyeden

ajánlja a t. gazdaközönségnek újonnan javított kézi kukoricza morzsolót darabonként 130 frtért.

A t. közönség tudomására hozza hogy a gőz vagy lőerőre szerkesztett gépeket átalakítás vagy kijavítás végett elfogadja s a legrovidebb idő alatt s olcsó ár mellett eszközli.

A fentemlített s 2 ember erőre alkalmazott morzsolókkal naponként 3—4000 vékát morzsolhatni le. A lő- vagy gőzerőre alkalmazatottal pedig 7—800-ig.

A t. közönség szives figyelmébe ajánlja, hogy bárminemű új gépmunkát vagy régi elhasználtak kijavítását a le gmersékeltbb árfelszámítás mellett eszközli.

Lakása: N.-Enyeden, a vasuti állomás mellett.

Levélbeli megkeresésre azonnal válasz küldetik.

Figyelemreméltó idegbajok- és nehézkóiban szenvodóknak Legujabban feltalált gyógymód Számítalan hálaíratot mutathat fel sikeres gyógyításról Sylvius Boas

Specialista idegbajokban
Értekezhetni reggel 8 órától este 8 óráig
BERLIN SW.
Friedrichstrasse 22.
Levélbeli megkeresésre is.

[15—10, 102]

Nyilvános közönetnyilvánítás.

Miután 30 éven át idegbántalmaim ellen minden kigondolható szert megkísérttet, sem végre Sylvius Boas ur *Auxilium orientis* is használtam és bizonyíthatom, hogy ezen egyszerű és ártalmatlan szer a legrovidebb idő alatt megmentett iszonyu bajomtól. Bár minden idegbajban szenvodó ezen szerhez fordulna és minden hírlap, mely az emberek üdvét szíven hordja e sorokat felvenné. Az *Auxilium orientis* valóban az egyetlen biztos hatású szer idegbajok ellen

M. A. Simon

Gyáros Příbusban

Ui. A „Györlitzer Anzeiger” 95-ik számától 1873.

Fontos Hirdetés!

A gyomor és altesti bajokban, valamint hideglelés ellen legbiztosabb hatásának ismert

Dr. Kiesow-féle Élet-essentia

valódiilag egyedül Matherny Emilnél Gy.-Fehérvártt kapható.

(16 6, 20)